

Vážený pan
Ing. Robert Plaga, Ph.D.
ministr
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5
118 12 Praha 1

Na vědomí

Vážená paní
Mgr. et Mgr. Dana Prudíková, Ph. D.
náměstkyně pro řízení sekce legislativy
a mezinárodních vztahů

Vážený pan
Mgr. Bc. Vítězslav Němčák, Ph.D.
ředitel odboru legislativy

Sp. zn. 4/2018/SZD/KS
Č. j. KVOP-17421/2018
Datum 19. dubna 2018

Vážená paní
Mgr. Karolína Gondková
ředitelka odboru vysokých škol

Vážený pane ministře,

obracím se na Vás v záležitosti vydávání stejnopisů diplomu v případě změny jména a rodného čísla absolventa vysoké školy v souvislosti se změnou pohlaví.

V roce 2017 se na mě obrátil stěžovatel, absolvent bakalářského studijního programu, jenž se identifikuje s ženským biologickým pohlavím, zahájil léčbu transsexuality a v blízkém časovém horizontu plánuje zahájit tzv. *real life test*, hormonální terapii a následně i podstoupit operativní změnu pohlaví. V těchto souvislostech se stěžovatel obrátil na referentku studijního oddělení konkrétní fakulty s dotazem, zda po jeho operativní a následné úřední změně pohlaví (vč. jména, které dostane genderově odpovídající tvar, a rodného čísla) bude možné, aby mu univerzita vydala stejnopis diplomu, avšak opatřený těmito novými údaji. Referentka na tento e-mail stěžovatele reagovala tak, že univerzita nemůže vydat diplom na dvě různá jména. Diplom lze vydat toliko na jméno a příjmení, které měl absolvent v době absolvování.

Vedoucí odboru rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv se v této souvislosti obrátil s neformálním dotazem na ředitelku odboru vysokých škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Tázal se, zda MŠMT poskytlo vysokým školám písemnou metodickou podporu, jak v takových případech postupovat a zda existuje v zákoně o vysokých školách dostatečné zmocnění k vydání vyhlášky, která by byla obdobou vyhlášky MŠMT č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, ve znění pozdějších předpisů, pro oblast vysokého školství. V odpovědi na tento dotaz ředitelka uvedla, že vystavování nového vysokoškolského diplomu v případě změny pohlaví absolventa, který již diplom obdržel, právem upraveno není. V konkrétních případech vysoká škola předmětnou situaci po projednání s ministerstvem řešila individuálně a vstřícně, tedy vysoká škola

takovému absolventovi nový diplom vydala za předpokladu, že dříve vydaný diplom odevzdal. Dále dle vyjádření ředitelky zákon o vysokých školách neobsahuje zmocnění pro vydání vyhlášky, jež by tuto problematiku zohledňovala.

To, že některé vysoké školy stejnopisy diplomů na změněné osobní údaje nevydávají, je zřejmě častější praxí. Deklarovaným důvodem je absence právní úpravy této problematiky. Prováděcí vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ke školskému zákonu č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, explicitně v ustanovení § 4 odst. 6 předvídá vydání stejnopisu v důsledku změny jména,¹ avšak vztahuje se toliko na vysvědčení, výuční listy a diplomy o absolutoriu. Ekvivalentní úprava týkající se vysokoškolských diplomů však neexistuje. Ač lze v praxi hlavní obtíže spojené s tím, že osoba disponuje diplomem s údaji vztahujícími se k její původní identitě (původní jméno a rodné číslo) jistým způsobem překonat (osoba se například může prokázat původním diplomem a úředními doklady, které změnu evidenčních údajů osvědčují), nejedná se o opatření, které by eliminovalo nepříznivý dopad předmětné praxe.

Pro trans osoby však může být vazba na historické osobní údaje zásahem do důstojnosti a může jim znesnadnit vyhledání odpovídajícího zaměstnání. Osoba je vystavena coming outu, každý zaměstnavatel je s její genderovou identitou konfrontován. Pokud se osoba, jež prodělala změnu pohlaví, rozhodne nalézt si zaměstnání, může znamenat odhalení její původní identity citelný zásah do její intimní sféry, vystavení se diskriminačnímu jednání při přijímání do zaměstnání a častější odmítnutí. Bude tak fakticky odkázána na zaměstnání, která odpovídají nižšímu vzdělání a kvalifikaci. Kromě toho se jedná o faktický rozpor s požadavkem vyplývajícím z ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, kde je uvedeno, že zaměstnavatel je oprávněn vyžadovat před vznikem pracovního poměru toliko údaje, které souvisí bezprostředně s uzavřením pracovní smlouvy. Toto opatření spočívající v prevenci nerovného zacházení při přijímání vysokoškolských absolventů do zaměstnání v kontextu předmětné praxe vysokých škol de facto ztrácí účinky ve vztahu k genderové identitě.

S přihlédnutím k těmto skutečnostem se domnívám, že **praxe vysokých škol spočívající v nevydávání stejnopisů vysokoškolských diplomů k novým evidenčním údajům absolventů**, ač je neutrální, **dopadá na trans osoby méně příznivě a může být v rozporu se zákazem nepřímé diskriminace v oblasti přístupu k zaměstnání**. Celá problematika vydávání vysokoškolských diplomů absolventům po úřední změně pohlaví vyžaduje **systémové řešení**, poněvadž postup vysokých škol by měl být v této oblasti jednotný.²

V tomto smyslu jsem také vznesla zásadní **připomínku k Výhledu legislativních prací vlády na léta 2019 až 2021**. Dovolila jsem si navrhnout doplnění legislativního úkolu pro MŠMT - předložit návrh novely zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších

---

1 „Pokud se stejnopis vydává z důvodu změny jména, příjmení nebo rodného čísla, uvede se na stejnopisu jméno a příjmení žadatele a jeho rodné číslo podle stavu ke dni vydání stejnopisu.“

2 Ač odbor vysokých škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) vždy v konkrétních obdobných případech vysokým školám doporučuje (obráť-li se na něj), aby věc řešily maximálně vstřícně, tedy vydaly absolventům nový diplom oproti vrácení toho dříve vydaného, nelze to bez dalšího považovat za garanci jednotnosti postupu vysokých škol ve všech obdobných případech.

předpisů, kterým by bylo zakotveno zmocnění pro MŠMT k vydání vyhlášky, na jejímž základě by vysoké školy vydávaly stejnopis diplomu z důvodu změny pohlaví. V rámci vypořádání této připomínky MŠMT uvedlo, že se k **možnosti takové změny právní úpravy staví pozitivně, nicméně se domnívá, že je třeba problematiku řešit komplexně i pro jiné případy vydaných rozhodnutí či osvědčení v oblasti školství.**

Toto přání velice ráda vyslyším. Již dlouhou dobu se zabývám v kontextu práva na rovné zacházení problematikou změny pohlaví a právním postavení trans lidí. Domnívám se, že je v této souvislosti zapotřebí prohloubit diskusi týkající se problematických právních aspektů, které se změnou pohlaví trans lidí přímo či nepřímo souvisí. Mezi nimi považuji za klíčový i jmenovaný aspekt vydávání dokladů o vzdělání osobám po úřední změně pohlaví.

V této souvislosti jsem se rozhodla v rámci **kulatého stolu Společně proti diskriminaci,³ který každoročně pořádám v prostorách Kanceláře veřejného ochránce práv, věnovat jednu ze sekcí tématu „Právní postavení trans lidí v kontextu změny pohlaví“.** Touto formou bych ráda nabídla dotčeným resortům fórum pro diskusi k řešení některých klíčových praktických otázek, které s právní úpravou změny pohlaví a její případnou novelou souvisejí. Protože problematika dokladů o vzdělání je s touto právní úpravou jistým způsobem spjata, **vnímám jako důležité, aby se diskuse účastnilo i Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,** jež je ústředním orgánem státní správy na tomto úseku.

Kulatý stůl plánuji na **16. květen 2018 a ráda bych Vás na něj pozvala.** Pozvánku zároveň adresuji ministru spravedlnosti, ministru zdravotnictví, ministru vnitra a ministru průmyslu a obchodu. Přivítala bych, kdyby se vedle Vás (pokud to Váš program umožní) jmenované sekce kulatého stolu za Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy účastnila náměstkyně pro řízení sekce legislativy a mezinárodních vztahů, ředitel odboru legislativy a ředitelka odboru vysokých škol. Ráda přivítám i další zaměstnance Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kteří se budou chtít kulatého stolu zúčastnit. V příloze k tomuto dopisu zasílám *oficiální pozvánku*, jejíž součástí je i rámcový program kulatého stolu a informace o tom, jak se na kulatý stůl registrovat.

Vážený pane ministře, děkuji Vám za spolupráci a těším se na květnové setkání k předmětné problematice.

S pozdravem a v úctě

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

Pozvánka na kulatý stůl Společně proti diskriminaci

---

3 Kulatý stůl je určen zejména pro ústřední orgány státní správy, dozorové a inspekční orgány.